

НИКОЛА АНО

К Р А В Е Г О С П О Д И Н А Б У Р Б У Р А

Уредник
Корана Боровић

Наслов ориџинала
Nicolas Hanot
Les vaches de monsieur Burbur

Фотографија на корицама
Unsplash

Copyright © 2022 Édité en Belgique par les Éditions du Sablon
Copyright © 2024 Прометеј, Нови Сад

Копирање, фотокопирање, умножавање и коришћење текста у било ком облику није дозвољено без претходне писане сагласности.

This book was produced with the assistance of Wallonie-Brussels Federation
Avec le soutien de la Fédération Wallonie-Bruxelles

Објављено уз помоћ Федерација Валонија-Брисел

НИКОЛА АНО

Краве господина Бурбура

Превела са францускої
Љиљана Матић

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

*Мейи Клинар,
која ми је отворила врата ње друге Европе*

I

КАДА ЛУКАС ПРАШЧЕК ПОСТАДЕ ПРЕДСЕДНИК Славаније, сви шефови европских држава, отворених уста и искочачених очију, жестоко се успротивише. Како? Један популиста најгоре врсте прокрчио је себи пут до највиших политичких сфера? Шта? Равнодушни славански народ изабрао је себи личност злокобног карактера, једног кочијаша, варалицу која злоупотребљава лаковерност људи, да управља њиховом земљом! У ноћи председничких избора, све континенталне телевизије сјатиле су се у Славанију. Како је та мала држава, укључена у Централну Европу, онедавно чланица Европске заједнице, могла да попусти пред заводљивим звуцима најниже демагогије? Да ли се млада нација излагала опасности да забије главу у бунар аутократског режима? Новинари су помамно коментарисали слике из славанског главног града, које су европски грађани уз чашу вина, у најпотпунијој равнодушности, посматрали при крају обеда. Да су западњачки телевизијски гледаоци хтели да на то обратe више пажње,

видели би гомилу како се гура да би овацијама поздравила свог тек изабраног председника. Видели би громогласан долазак припростог човека, са истуреним стомаком и са брковима који су подрхтавали. Видели би вешто припремљену сценографију његовог устоличења: улазак изабраног како уздигнутих руку скаче на платформу подигнуту у старом центру града, уз музику у којој су се мешали ретро ритмови и патриотске пароле. Чули би први говор који је уследио након његовог изгласавања, а вероватно од њега не би ништа разумели.

Лукас Прашчек оставио је неколико тренутака својим присталицама да скандирају његово име. Стари трг Светог Вида, сав окружен озиданим прочељима, стварао је одличну звучну кутију у којој су повици *Живео!* одјекивали многоструко увећани. Нови председник црпио је своју снагу из тих тренутака одушевљења, готово обожавања, и, те вечери, био изузетно узбуђен. Густо црнкасто руно које му је расло испод ноздрва с муком је скривало победоносни осмех. Смирујући своје навијаче једним покретом десне руке који није позивао на противљење, он им се обрати на следећи начин:

– Драги моји пријатељи. Моји суграђани. Вечерас сте направили храбар избор. Изабрали сте љубав према својој отаџбини. Изабрали сте сигурност за своје жене и децу. Изабрали сте повратак у једну поносну нацију. Нацију која достојанствено потврђује своје изборе, своја права, своје одлуке. А хоћу ово да кажем онима који нас се боје: имају разлога да дрхте. А морам ово да кажем нашим страним партнерима, јер знам да нас они гледају: ми

смо овде. Увек можете да рачунате на Славанију, али добро схватите да, од данас, одлуке које нас се тичу неће више бити доношене у Бриселу. Оне ће се доносити овде, за славански народ. Ако постоји нека ствар, једна једина, коју треба да упамтите вечерас, то је заиста ово: ми смо овде своји на своме!

На те речи, масовна подршка окупљена испред председника викала је из свег гласа и политичар је имао све муке света да успе да му чују глас.

– Да, ми смо у својој кући! Желео бих да на то подсетим оне који покушавају да нас ућуткају. И хтео бих да на то подсетим оне који би себе радо видели на нашем месту! Нека живи наша Република!

Док је Славанија имала репутацију да је, већ тридесетак година, пример умерености и демократије у региону, она се управо бацила у наручје једног од најодабранијих демагога. Европска средства информисања читаве те дуге недељне вечери упорно су умножавала анализе – јер било је стварно потребно да избори дођу да попуне недеље – како би објасниле тај преокрет. Најпаментнији стручњаци, или, барем, они експерти који су најмање злоупотребљавали лаковерност масе, набрајали су мотивације Прашчекових бирача: неповерење према Европској заједници, која није допуштала малој земљи да се подигне после краја комунистичког режима; пад индустрије, која је некада била тако развијена, када је Славанија била у средишту шаховске табле исток–запад; разочарање у пресвети капиталистички систем; велико исељавање младог становништва, која је отишло да про-

вери да ли је трава укуснија код суседа из Западне Европе. Додавали су томе хронично неизлажење на гласање, нарочито код најмлађих, који су имали репутацију да су напреднији, и закључили да је до гласања дошло из револта који је потекао од напушеног становништва, из напуштених села, од заборављених радника, од незапослених, од необавештених лимара, од камионџија који цркавају од глади. Не треба заборавити, да све употпунимо, кризу миграција без преседана – Славанија је била коришћена као транзитна земља од стране бројних избеглица које су кренуле да потраже свој део среће на Западу.

У том опустошеном пределу, Лукас Прашчек се за неколико месеци појавио као главна политичка фигура, такорећи ниоткуда. Ох, наравно, тај педесетогодишњак још увек је имао чланску карту конзервативне партије, али то је било пре свега како би олакшао послове своје фирме за некретнине. Син радника рођен у мочварним равницама у средишту земље, изградио је своје богатство за које се знало да је знатно, у грађевинарству. Одувек је имао потребне квалитете да би успео у тој средини: изразиту жељу за успехом, непоколебљивост, непоштење. Здепаст, свињских очију дубоко усађених у округлу главу, могао је да изгледа весело да његове ретке изливе смеха није изазивало подсмевање или опако изазивање. Када је изнео предлог своје кандидатуре за председника Републике, народ се прво много смејао, мислећи да је реч о хвалисању. Његов признати циљ није, осим тога, био да победи на изборима: желео је да извуче корист из њиховог посредовања да му име постане познато и

да тако промовише своје предузеће. Али, на сопствено изненађење, Лукас Прашчек открио је у себи таленте вође. Уживао је у неприкривеном задовољству док је гледао како пристижу његови обожаваоци како би узвикивали његово име и скандирали његове слогане. Његова углађена комуникација исто тако погодила је у мету на Интернету, где је кандидат умео да споји слику са речју како би отворено изнео једноставне замисли. У неколико шокантних формула, Лукас Прашчек врло брзо је успео да уједини разочаране, искључене, бедне, одбачене, беспосличаре, шовинисте, плашљивце, носталгичаре, опортунисте, очајнике, и стварно треба признати да то представља резерву бирача достојну поштовања. Моћни капиталиста схватио је да је било важно обећати, водећи мало рачуна о истини, али, нарочито, окупити, бирајући заједничке непријатеље: Европску заједницу, која је гледала ту земљу како пропада, и мигранте, који су водили крсташки рат како би освојили ту лепу нацију којој су завидели. Са савршеном вештином користио је страх од другог и тако створио чврсту основу.

Не би требало веровати, међутим, да је председнички избор био обављен унапред. Лукас Прашчек водио је огорчену борбу против свог противника, живахног кандидата, борца за заштиту животне средине, Кирила Карафског, одлазећег министра иностраних послова, у ког је омладина полагала много наде. Телевизијска расправа између два политичара остаће у сећању као најпоқваренија у историји младе Републике. Уз помоћ лажи и сарказама, Лукас Прашчек одбацио је разумне аргументе свог су-

парника, трудећи се да га дискредитује свим средствима. Цео живот у грађевинарству научио је Прашчека да једино уништење допушта одношење победе над својим супарницима. Упркос потиснутом гневу, Кирил Карафски умео је да сачува хладну главу: изишао је са тог вечерњег састанка оштећен, али достојанствен.

Пред својим присталицама које су славиле његову победу, Лукас Прашчек није могао да се суздржи, а да поново са презиром не помисли на тог жутокљунца из главног града, који је прошао поред њега да победи пешака: избори су се затворили са 52 % према 48 %. Наравно, разлика је била мршава, али, шта мари, чинила је разлику између славе успеха и талоба пораза. Читава моћ налазила се у том међупростору. Ту гомилу која је узвикивала његово име, барјаче који су му се вијорили испред носа, појудне песме које су опевале ноћ, Прашчек је дуговао тим неколиким процентима. Пошто је завршио свој победнички говор – у коме се добро чувао да не помене свог несрећног противника – сишао је са подијума да би се прошетао кроз масу. Његови бирачи гурали су се како би му се приближили, у живој нади да ће му стегнути руку и снимати се поред свог јунака. Испуњавајући раван простор, они су викали, певали, плесали. Њихови повици дизали су се из историјског средишта, пружали се дуж реке Сого која је пресецала главни град надвоје, и одјекивали у другим градским четвртима, које су се, преплашене, скривале у заклону. Вече је најављивало да ће у Тупасдебу бити узбуркано.

II

АКО ЈЕ ОН КЉУЧАО У СВОМ СРЕДИШТУ неуобичајеним присталачким жаром, град је губио снагу на своме рубу у предграђима-спаваоницама која су дремала незаинтересованог изгледа. Међутим, на седамнаестом спрату стварно оронолог облакодера, реалистичког стила којег се Совјети из најранијег доба не би одрекли, весели повици нарушавали су ту тишину. На седамнаестом и по спрату, требало би тачно рећи, јер су се те оронуне зграде састојале од блокова станова који су се уклапали један у други како би се што боље искористио простор.

Између два одморишта, кристално чист смех и раздрагани аплаузи крили су се иза једних врата са пукотинама, за које се није тачно знало да ли су настале због промене у материјалу или су их изазвали повремени земљотреси. Радознали посетилац запитао би се шта је разлог весеља, и закључио би помало пребрзо да тамо станују активисти новог председника, који управо славе његово устоличење. Преварили би се. У том доброћудном

смештају где вас дочекује један краткодлаки фокстеријер који узбуђено гласно лаје, шачица младих славила је са одушевљењем рођендан своје другарице Мире, под заштитничким погледима њених родитеља.

Улазни ходник малог стана водио је у узану дневну собу, једну од оних просторија које су упознале повике и задовољства многих домова, биле позорница многих породичних сплетки и које би могле много тога да кажу о људској природи. Те вечери, у њој се одржавала једна од најуобичајенијих прослава – али, она је знала шта је важније крила та уобичајеност.

Мира, које је седела као каква краљица насред велике софе, стоички се жртвовала због обреда торте. Слушала је неколико гостију како певају, ако не баш сасвим тачно, онда бар са одушевљењем, „срећан рођендан“ који је звучао изванредно шупље. Мајка је брзо ушла у просторију носећи тарту са орасима, понос њеног поподнева проведеног у кухињи, опрезно је спуштајући на ниски сто, док су млади, гласовима сишлим са правога пута, завршавали погрешно извођење пригодне песме. Мира испита послатицу својим дубоким погледом. Њена мајка је желела да до краја остави повољан утисак тиме што је на торти свећицама исписала број 18. Осам за број 1, пет за сваки навијутак од 8. Мира помисли да је тај помало детињаста утисак представљао неку врсту нултог степена калиграма. Али, оћутала је. Опет би сматрали да је уображена.

– На шта мислиш, зечићу? – упита госпођа Беке, прекидајући сањарења своје кћери. – Одмори мало мозак. Само једном у животу имамо осамнаест година!

– То је тачно, одговори Мира, али исто је и са свим другим годинама.

Одговор изазва неупадљив смех њених пријатеља, које је то забавило, али су бринули да не увреде домаћицу. Мира се потајно уједе за образ, помало се стидећи што је неправедна. У суштини, она је јако волела своју мамицу. Ова се максимално потрудила како би организовала ту малу рођенданску прославу. Мира би више волела да то прескочи, али њена мајка је сматрала да је осамнаест година „исувише важно“ и да је то требало „обележити“.

– Ти си непоправљива, насмеја се госпођа Беке. – Буди мало увиђавна према својој старој мајци! Добро, хоћеш ли ти дувати, или да ја то учиним уместо тебе?

Сада, када је била ту, Мира је била срећна, морала је признати. Исто тако је признавала и да торта изгледа сочно. Она полако дубоко удахну, а потом угаси пламичке, на љубак начин спречавајући своју плаву косу да се не запали.

– Срећан рођендан, срећо! Сад си пунолетна! – добаци весело њена мајка, секући тарту, док су је нетремице посматрале похлепне очи.

– Ах, не, мамице, још није поноћ, примети Мира, за коју је тачност била врлина.

– Уосталом, доноси несрећу да се угасе свеће пре стварног датума – добаци злонамерно Тиа, завлачећи прсте у своју обојену косу.

Мајка упери оштрицу ножа у њеном правцу.

– Немој говорити о несрећи два дана пре њеног одласка! – шалила се она. – Никада не бих могла све ово да организујем сутра. Понедељком сам дежурна цео дан.

Она пажљиво обриса сечиво, а потом свакоме подели његов део са непристрасношћу почасног судије. Госпођа Беке се дотерала, као да је прослава била у њену част. Иако није имала никакву намеру да изиђе, обукла је своју вечерњу хаљину и ставила један веома елегантан брошић. Прослава је симболизовала пунолетство њене јединице; сутра више неће имати дете за које сноси одговорност. Није изгледала мрзовољно, помислила је Мира, похлепно загризавши свој део торте, али сигурно је мислила на ново поглавље које се отварало. Мирин поглед сусрете очи боје лешника своје сусетке, једне мале, витке смеђокосе. Номи је била њена саучесница још откако су кренуле у обданиште – читаву вечност. У ствари, ни једна од њих није се сећала њиховог сусрета. Колико далеко су се сећале, увек су биле тамо једна за другу. Мира јој на образ спусти пољубац пун пријатељства, шећера и масноће.

Мали фокстеријер лајао је око званица, надајући се да ће у пролазу покупити неколико мажења или какву укусну храну, док је весели скуп гимназијалаца и гимназијалки расправљао о ексцентричности косе њихове пријатељице Тие. Ова је била обојена у ружичасте праменове са основним циљем да разбесни њене родитеље. Уосталом, причала је са огорчењем како је морала да копа и рукама и ногама како би убедила свог оца да је пусти да изиђе једне недељне вечери. Тиа је пропратила своју причу покретима трзања главе који су јој тресли шарену косу. Да би је задиркивали, дечаци су јој протресали густу косу када би им пролазила на дохват руке, на шта је она одговарала веселим осудама. Укратко, сви су били срећни што су заједно. Управо су завршили гимназију и спремали су се

да се раштркају по кривудаџим путевима живота одраслих. Треперили су од неизвесности њихове младости.

Зачула су се мала праскања у кухињи, и отац се појави у салону, са две боце црвеног вина у рукама.

– Немојте се потући, биће за све! – рече он пунећи чаше без посебног редоследа, како би могли да наздраве како приличи.

Гегао је своје пуначко и неспретно тело од једне званице до друге. Његов доброћудни изглед чинио га је симпатичним гостима. Када му се боца приближила, један младић са смеђом разбарушеном косом и дугуљастог лица, начини учтив покрет одбијања.

– Не мени, господине, изрече Ивор, Ноемин дечко, додирујући свежањ кључева који су испуњавали џеп његових фармерица. – Ја сам вечерас возач!

Заиста, Ивор је те вечери имао задатак да одвезе своје другове у град, где ће се прослава наставити далеко од разборитог породичног стана.

– Опа, ево једног одговорног младића! – одговори отац завршавајући кружни обилазак. – Најзад, имаш право, дечко мој; ускоро ћеш бити одговоран за људске животе!

Како би проценили нектар по његовој правој вредности, гости додадоше минералне воде, што је био обичај у националној гастрономији. Вино које су окусили носило је исто име као познато италијанско вино, које је морало да промени назив након једне тешке европске арбитраже. Сви Славани сматрали су ту пресуду за малу победу.

Желећи да привуче пажњу гостију, господин Беке прочисти грло. Спремао се да одржи здравицу, као у свакој прилици која му се чинила званичном.

– Јако сам срећан вечерас да подигнем чашу у част своје кћери Мире, њене рођенданске прославе, и своје љупке супруге којој је величанствено успела и једна и друга! – узвикну он са радошћу која се граничила са разиграношћу. – Кад избије поноћ, бићеш пунолетна, настави он у правцу своје кћери. – Као и ти, и ја бројим сате. Ускоро ћу најзад бити ослобођен једне свете одговорности!

Мира подиже очи небу видећи како њен отац прави представу, а затим куцну милостиво своју чашу о чаше оних који су јој се приближили.

– У твоје здравље, Мире! – рекоше јој пријатељи.

– И за твоју стипендију! – додаде мати.

Господин Беке направи малу гримасу у знак незадовољства. Мира је дрхтала од задовољства и страха, као и сваки пут када би ту реч изговорили пред њом. Заиста, она је била срећна добитница стипендије за студије која јој је отварала врата познатог универзитета у Паризу. Њени резултати на матурским испитима и њено приметно добро владање француским језиком, омогућили су јој да добије драгоцену новчану помоћ како би студирала у Француској. Будућност је била другде. Тај потрес који јој је нудио неочекивану прилику, јер млади људи њених година који су одлазили да раде у Европи – они су звали „Европом“ све државе на западу Старог континента – обично су били принуђени да униште своје снове како би радили у нимало завидним околностима, често на црно. Историчар се преобраћао у ученика водоинсталатера; филозоф је постајао сезонац; играчица је постајала девојка која чува

децу. Мира је са дозом горчине мислила на оне које је познавала и који су сада преживљавали од последица у немачким или британским предграђима. Ништа од тога њу није чекало: она ће се посветити студијама које је одабрала.

Њени родитељи нису лако прихватили ту одлуку. Мајка је на тренутак била опрезна, узнемирена при помисли да њена кћер, тако млада, сасвим сама одлази у непознату земљу. Међутим, убрзо је стала на Мирину страну. Чудновато, највеће тешкоће дошле су са очеве стране. Он се радовао због Мириног избора за престижне студије, али тај одабир плана и програма француске књижевности брзо је охладио његово одушевљење. Забринут за професионалну будућност своје кћери, набрајао јој је хиљаду и једну диплому са којима она никада неће наићи на тешкоће у животу. Његова неодлучност готово да га је навела да се успротиви плану. Мира је то знала, њени родитељи никада нису имали новаца као плеве – сумњала је да је то био један од разлога што није имала ни брата ни сестру – ако се њен отац трудио да је наведе да промени мишљење, било је то једино, по његовом мишљењу, зарад њене добробити. Господин Беке зановетао је неколико дана, али се на крају предао. „Ти си у праву, важно је ЗНАТИ ЈЕЗИКЕ, ПРИЗНАО ЈЕ. Сада, када смо у Европи, потребни су тумачи у Бриселу. Чини се да они тамо чине праву занатску заједницу. То би могао да буде добар пут!“ Мира ће му касније рећи да је она желела да се посвети књижевности, те да је пре сањала да себе види као књижевног преводиоца. Корак по корак.

Што се тиче њених пријатеља, они су вест примили са радошћу, као да је та стипендија била и њихова. Да ли треба поверовати да нису осећали никакву љубомору? У ствари, они су били одушевлени због ње. Сви су знали правило: када човек види да му се указала прилика, требало ју је шчепати. Нико није ни помислио да пребаци Мири. За Славанце је било нормално да виде своје ближње како одлазе у удаљене градове, понекад и заувек.

Бацивши поглед на оне који су пили у њену част, Мира се осећала повлашћеном, и недостојном толике љубазности. Зар се она није спремала да их напусти? Зар није бежала од недаћа, препуштајући њиховој судбини оне који су јој били толико драги? Неми бес пригушено је тињао у њој. Бес против тог система, против државе, против ње саме. Њен отац ће опет рећи да расипа енергију, да је хтела да се бори против ветрењача. Али шта! Зар љутња против неједнакости овога света није била најздравија од свих љутњи? Осећала је како је пеку неправда и неједнакост; у том часу, она је потајно проживљавала тренутак истинске побуне.

До ње су допирали пријатељски гласови и њено унутарње узнемирење нестаде, као што се распрсне капљица воде која подрхтава, испаравајући у тишини.

– Миро, јеси ли добро? – шапну јој у ухо Ноemi, шћућурена уз њу.

Из предострожности, обавила јој је руку око струка, а саучеснички поглед значио је да јој није промакло ништа од унутарњег преиспитивања њене пријатељице. Њена рука имала је неку врсту чаролије која је одмах умиривала патње. Мира, прибравши се, на тренутак напетом климну главом.